

MIHAI EMINESCU

2

Lămuriri pentru viața și opera lui Eminescu

2

EMINESCU DUPĂ O FOTOGRAFIE DIN 1879—1880

(Cel mai vrednic de a fi popularizat dintre chipurile lui Eminescu)

Redacția și Administrația : Cernăuți, str. Arh. E. Popovici 4

Apare în 2—3 fascicule pe an. — Abonamentul 150 lei pe an
Se desface numai în abonament ! — Nu face schimb cu nici o
publicație periodică !

2

MIHAI EMINESCU

2

Lămuriri pentru viața și opera lui Eminescu

redactate cu concursul lui

GH. BOGDAN-DUICĂ și G. IBRĂILEANU
de

LECA MORARIU

Omul și poetul

În *Vorbe de început*, la acest Buletin, am citat din memorie un text tradus de Eminescu din Albert Möser.

L-am regăsit în manuscriptul 2290 fila 7. Iată-l:

„După Aristotel cauza are totdeauna un plus asupra urmărilor ei. În urmarea acestei păreri se înțelege că și *toate operele poeziei și ale artei nu sunt decât emanațiuni parțiale din comorile spirituale mult mai bogate ale poezilor și artiștilor*. Ce respect trebuie să avem așadar înaintea bogăției *spirituale* a lui Michel Angelo, Göthe, Beethoven ș. a., când ne gândim cât de însemnate sunt deja cele ce au dat la lumină, cari nu represintă decât necomplect totalitatea spirituală acelor oameni.

Tot din cauza asta, fiindcă *fiecare op de arte nu-i decât un fragment dintr'o nemărginită comună spirituală*, se explică și împrejurarea că poezii și artiștii sunt prea rar mulțămiiți cu propriile lor opere și în loc de asta sunt întotdeauna plini de pornirea de-a aduce din ce în ce mai multe producțiuni din inepușabila mină a sufletului lor, pentru ca prin asta să facă cel puțin pentru propria lor conștiință mai mică și mai puțin apăsătoare *diferența care există între ceea ce au produs în realitate*“.

Albert Möser

Eminescu nostru nu avea obiceiul să piardă vremea cu chestiuni care nu-l satisfăceau. Să zicem, așadar, că Albert Möser i-a vorbit din suflet. Reiese, atunci, că:

1. și pentru Eminescu *prea rar se va fi ivit mulțămirea cu*

propria operă, ceea ce se vede și din numeroasele *variante*, bogății care'n urmă fac loc unei *singure* forme — publicate ;

2. că și la el multe planuri literare, nedesăvârșite, chiar neîncepute, fac parte din bogăția sa vrednică a fi cunoscută ; din care cauză descifrarea scrisului său și publicarea ineditelor nu trebuie dată uitării, mai ales dacă-i punem o condiție : Să n'o mai încerce orice copilandru fără carte ¹⁾ ;

3. că'n *totalitatea spirituală* a lui Eminescu trebuie să privim o *potență națională*, de la care scriitorii actuali și urmași se *pot* inspira.

Rândurile acestea explică și ele ceva din felul de redacție al Buletinului de față.

Gh. Bogdan-Duică

Eminescu și „Germanii“

(Polemică literară)

In manuscriptul academic cu numărul 2255, filele 291—292 se găsește această ciornă a unei scrisori a lui Eminescu :

Mein Herr,

In Ihrem Blatte finde ich da einen Artikel über *Dr. Johann Jacoby*, gegen den ich eigentlich nichts einzuwenden hätte, nicht etwa weil nichts einzuwenden wäre, sondern einfach und allein, weil ich die Menschen wenigstens insofern kenne um zu wissen, dass jedes Prinzip, welches mit ihrem Magen oder mit ihrer Selbstsucht im Widerspruch steht, für jene Emanaturen ihres Magens, den sie ihren Verstand zu nennen bemüht sind, ein falsches scheinen muss.

Dass Deutschland nie verdient hat eine edle Seele wie *Jacoby* zu den Seinigen zu zählen, das ist gewiss. So etwa ein selbstsüchtiges Mönchlein voll Eigendünkel, der gerne Hexen verbrannt hätte und Briefe an den deutschen Adel schrieb, übrigens ein devotester Diener der Fürsten und ein Verabscheuer der unterdrückten Bauern, so einen *Luther*, so einen *Bismarck*, der den Deutschen den Hass der ganzen Welt zuzieht, Leute von der Art brauchen und verdienen die Deutschen. Andere bei Leibe nicht. Denn der Deutsche ist von Natur ein Ver-

¹⁾ Sau te=miri=ce presumpție estetistă, ca d. p. cea a d=nei Constanța Marinescu, *Postumele lui Eminescu, Studiu estetic (!) și literar*, 1912 (Nota red.).

himmler der rechtfleißigen, recht dickschädeligen Mittelmässigkeit, ein Verfolger aber dessen, was wahrhaft, vortrefflich und gross ist. In der Politik also demokratische Seiltänzer, liberale Transacteurs, Anbeter der sogenannten Macht der Tatsachen, in Kunst und Literatur Schwerköpfe und Pedanten.

Was mich also bewogen hat Ihnen diesen groben Brief zu schreiben, ist dass Sie in Ihrem schätzbaren Blatte nicht mehr philosophische Aphorismen zum Besten geben sollen. Lassen Sie wenigstens das bei Seite. Niemandem in der Welt fällt es ein Sie davon abzuhalten, dass Sie ein recht guter Germane sein sollen — Alldeutschland über alles! — es wird Ihnen recht wohl dabei gehen, man wird fett davon, ich versichere Sie —, aber für Philosophie und Geschichte, wahre Philosophie trägt Niemandem in der Welt was ein.

Sagen Sie mir einmal, was hat Ihnen der arme *Schopenhauer* verbrochen, dass Sie ihn in eine Linie stellen mit dem Herrn Hofrath *Hegel*, *Fichte*, *Hartmann e tutti quanti*? Warum gefährden Sie das Lesen Ihres Blattes mit solchen schlechten Spässen?

Wo sie sich für Deutschthum entusiasmieren versteh' ich Sie recht wohl: *Stomachus locutus est*, und wir ermessen die Tragweite, aber die Philosophie — die bringt ja Ihnen nichts ein — also wozu?

Lassen Sie ihn aus dem Spiel, diesen armen *Schopenhauer*, der doch kein Deutscher ist. Der Mann war so was, dass Sie sich eigentlich gar nicht vorstellen können, *er war nur Mensch*. Er meinte nämlich es hänge gar nicht von ihm ab als Deutscher oder als was anderes geboren zu werden; im Gegentheil man ist so sehr gezwungen gerade dort herauszukriechen woher man eben herauskriechen muss, dass dieses *muss* oft ein recht schweres Unglück bedeuten kann. Für ihn war es sicherlich kein Glück eine Deutsche zur Mutter gehabt zu haben. Ebenso wenig können Sie darauf stolz sein, dass Sie als Deutscher geboren wurden — daran sind Sie wahrhaftig wenig schuld, mein Bester, auch daran nicht, dass Sie eine fertige Masse Menschen vorfinden, die Sie zu exclusiv Ihrigen zu zählen sich eine Ehre machen — die teutsche Nation nämlich.

Also politisieren Sie, germanisieren Sie, thun Sie's wie's Ihnen Ihr Magen und seine zufälligen Depenzen für am rathsamsten finden werden, nur Philosophie und philosophische Parallelen bei Seite!

Ein Mensch, der das Malheur gehabt hat, Ihr Blatt zu Gesicht zu bekommen,

dass es gar nicht der Rede werth, seinen Stolz darin zu setzen, dass man das ist, was man ist.

Es kann ein Unglück sein kann es schon — und für Schopenhauer war es gewiss eines.

Und die grosse teutsche Nation hat eben so wenig daran ein Verschulden oder ein Verdienst, dass Sie so ungemein gross ist. Es ist eine natürliche Thatsache über die kein vernünftiger Mensch stolz sein könnte. Es ist ein Unglück, denn die quantitative Entwicklung geschieht zum Nachtheile der Qualität... Sie werden keinen Schopenhauer unterkriegen, dass versichere ich Sie. Dazu sind die heutigen... und keinen Goethe mehr fertig bekommen, aber dafür desto mehr Redwitze und Geibels und eine beliebige Masse Schellings und Hegels, Fichtes und wie sie alle heissen mögen, die Herren Hofräthe.

dass sie zu ihren Urahnern gerade ihre Urahnern hat, dass sie gerade die Stelle im Baum einnimmt, die sie eben einnimmt, und dass sie dazu geworden, was sie eben ist. Zwei Motoren bewegen die herzlich schlecht geschriebene Weltgeschichte: der Magen und noch etwas, das leicht zu errathen, obwohl der Name nicht salonfähig. Ein Resultat dieser Motoren ist ohne es zu wollen auch die grosse teutsche Nation — das hat sie mit jeder gemein. Dass man diese zwei Organen verschämt mit Phrasen zudeckt, wozu die alte Philosophie und Kunst herhalten muss, das ist leicht. Man kann ja doch nicht sagen: Bauer, ich will was du willst; der Bauer würde antworten: Ja, dazu bin ich auch gut genug. Also man muss lügen, dass man etwas Höheres, Edleres u. s. w. erstrebt, während man im Grunde genommen derselbe ist und dasselbe will, wie jeder andere Flachkopf.

Comentar

Cetind (intâmplător) o revistă germană, în care Schopenhauer era criticat, Eminescu (indignat) concepu un răspuns.

Răspunsul nu are dată; eu îl datez din timpul studiilor la Berlin (1872—1874)

Poetul, căruia i s'a imputat adeseori germanismul se descopere *antigerman*! Se știe că era și *antiaustriac*! Să fi trăit el pe la 1914—1916...

Eminescu respinge pe Luther și pe Bismarck; ca și Schopenhauer râde de Schelling, Hegel, Fichte. Dintre poeți păstrează pe Goethe; și respinge pe Redwitz, Geibel. Iar masa germană o soco-

cf. *... sau după Neut, ale pag. 461 et 462 Jan. și S. sau în 1914*
de la Karl. Prin: Autografe vândute de mine la 4 June 1926

tește silitoare, dar grea la minte și gata a persecuta ce este veridic, excelent sau ales, mare.

Politicește Nemții sunt saltimbanci democratici ; vorba saltimbanc (*Seiltänzer*) el a aplicat-o așadar, întâiu Nemților. Nici în Germania nu i=a plăcut precupeții politici liberali, ceea ce dovedește că teoretic, *Eminescu era conservator înainte de-a intra, la Iași, în cercul Junimeii*. Scârbă i=a fost și de adorația puterii politice brutale, bismarckiane, ce-o constată la un popor de pedanți și prostănaci (*Schwerköpfe*).

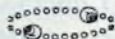
Grobianitatea scrisoarei explică absența iscăliturii.

O va fi trimis ?

În ce revistă va fi găsit articolul ori aforismul antisopenhauerian ?

Revista se va putea descoperi ; dar despre trimiterea scrisoarei nu vom avea nici o știre, niciodată, cred eu : Ce Neamț ar fi publicat acest *auto-da-fe* în acei ani de victorie contra Franței și de trufie în patrie și'n relațiile internaționale ? !

G. B.-D.

EMINESCU

Note pentru o monografie

CAP. VII : ELEV

Precizăm înainte de toate că Eminescu e adus la școală, în Cernăuți, abia pentru clasa a 3-a primară, cu începutul lui Septembrie 1858¹⁾, în vârstă de 8 ani, și nu în vârstă de 6 ani =(la 1856), cum pretindea C. Botez [*Omagiu lui Mihail* (sic) *Eminescu*, 1909, 48], care va fi fost indus în eroare prin următoarea afirmație vagă a lui N. Petrascu : „Școala primară și-o făcu la Cernăuți și la 1860 se înscrie în gimnaziul de acolo“ („Convorbiri literare“ XXV 1891—1892, pag. 1041—42 ; citat din monografia *Mihail* (sic) *Eminescu*, publicată în „Conv. lit.“ Anii XXIV și XXV, și'n volum la 1892). În adevăr Radu Sbiera în ale sale *Amintiri despre Eminescu* 1903 (apărute în *Almanach literar pe anul 1903*, Cernăuți 1903), constată că elevul Mihai Eminovici apare în registrele școlii primare din Cernăuți abia la 1858 și abia în clasa a 3-a primară, zicând : „Aici (la Cernăuți)

1) Aceeași dată greșită și'n ediția I-a a lui N. Zaharia, pag. 15 (îndreptată în ed. a II-a 1923, 34).

nu aflăm pe copilul Mihai Eminovici abia la anul 1860, când începu a urma la liceul din loc, ci deja doi ani mai înainte. Din cataloagele Școalei gr. or., numită pe atunci *National-Hauptschule*, găsim că Eminescu a frecventat acolo a treia și a patra clasă a cursului primar dela Septemvrie 1858 până la Iulie 1860" (*Almanach* 88). T. V. Ștefanelli (*Amintiri despre Eminescu* 1914, 17) ne lămurește și el la fel, zicând :

„Când în anul 1860 am făcut cunoștința lui Eminescu la liceul din Cernăuți, mi-a spus că a cercetat în Cernăuți și două clase primare și anume clasa a treia și a patra a școalei greco-orientale, care se numia pe atuncea *National-Hauptschule*" ... Încât G. Galaction (*M. Eminescu* 1914, 22) are, evident, tot dreptul să rectifice că Eminescu a venit la Cernăuți probabil abia în clasa a 3-a primară, în vârstă de 8 ani ¹⁾.

Știm doară din mărturia lui Ștefanelli (op. cit. 38) că Mihai deprinsese acu acasă, la Ipotești, cetirea chirilicilor. Cu dascălul Neamț pe care căminarul Gheorghe Eminovici și-l angajase ca meditator pentru copii, va fi învățat și ceva nemțească, ceva și nu prea multă, căci Radu Sbiera ne mai relatează despre elevul de clasa a 3-a primară Mihai Eminovici : „La început i-a mers mai greu, necunoscând micul Eminescu bine limba germană, ceea ce ne-a împărțășit directorul Iancu Litviniuc, primul învățător al lui Eminescu în Cernăuți" (*Almanach* 88). „Cu timpul însă" — continuă Sbiera — „a făcut ... progrese atât de frumoase, încât la finea anului școlar 1858/59 fu clasificat al 15-lea între 72, iar în clasa a patra primară a obținut în amândouă semestre o medie generală foarte bună, clasificat fiind la finea anului școlar (Iulie 1860) al 5-lea între 82 elevi". — „E perioada de strălucire în învățătura de școală a lui Eminescu" — zice T. V. Ștefanelli (op. cit. 21).

„Unde a locuit" pe timpul acesta, — zice Ștefanelli (ibid.) la 1914 — „nu am putut afla", dar Scurtu (op. cit. 268), informat din scrisori ale fraților Vasile și Ion Bumbac, cari trăiseră în casa lui Aron Pumnul ca meditari („Instruktoren") arăta, acu la 1904, că și Mihai locuia la dascălul A. Pumnul, unde erau în gazdă și frații Șerban, Nicolai (Nicu), Gheorghe (Iorgu) și Ilie Eminovici (vezi și mărturia lui R. Sbiera (*Almanach* 102) : „La Pumnul locuia în anul

¹⁾ Greșala lui Ilie Cristea (Cristea Illés, *Eminescu élete és művei*, Szamosujvar 1895), că Eminescu a venit la Cernăuți abia în 1860, o rectifica acu Scurtu (op. cit. 268).

școlar 1856/7 Niculai, iar în 1857/8 Șerban, Niculai, George și Ilie“.

Dar poetul bucovinean Vasile Bumbac ne împărtășește și de altfel o foarte prețioasă mărturie asupra elevului Mihai Eminovici din acești ani 1858—1859, căci în informațiile ce i le dădea lui Scurtu, Bumbac își amintea că micul Mihai Eminovici, de 8 ani vârstă atunci, i-a recitat *destul de bine* („ziemlich gut“) o poezie (elegie) de Alecsandri. Și acelaș Vasile Bumbac ni-l înfățișează pe tovarășul său de gazdă Mihai astfel :

„Naiv, veșnic răsând și recitând
pe de rost balade populare. Avea o
memorie¹⁾ excelentă¹⁾ și era de toți agreat“.

„Naiv, immer lächelnd und Volksballaden auswendig rezitierend. Er hatte ein ausgezeichnetes Gedächtnis und war bei allen beliebt“.

(Scurtu op. cit. 268).

Și iată că firul legendelor se înfiripă din nou, pentru a ne aminti că în față ne stă un copil ca nealții, un sujet de o neobișnuită structură sufletească. Crescut în plina poezie rustică a moldovenescului Ipotești, copilul acesta trebuia acum să se vadă înstrăinat și sfingher în forfota înstrăinatului Czernowitz — întocmai așa cum, numai câțiva ani în urmă (la 1865) era să ne-o mărturisească el însuși cu versificația *Din Străinătate* (scrisă, poate, chiar la Cernăuți și trimisă, poate în Faur 1866, din Cernăuți *Familiei* lui Iosif Vulcan, unde apăru la 17/29 Iulie 1866) :

Când tot se'nvesește, când toți aci se'ncântă,
Când toți își au plăcerea și zile fără nori,
Un suflet numai plânge, în doru-i se avântă
L'a patriei du ci plaiuri, la câmpii-i răsători²⁾.

Și inima aceea, ce geme de durere,
Și sufletul acela ce cântă amorțit,
E inima mea tristă ce n'are mângâiere,
E sufletu-mi ce arde de dor nemărginit.

Aș vrea să văd acuma natala mea vâlcioară
Scăldată în cristalul părăului de-argint,
Să văd ce eu atâta iubiam odinioară,
A codrului tenebră poetic labirint;

¹⁾ Pentru această *excelentă memorie* cf. însași mărturisirea lui Eminescu : „Eu știu chinul ce l-am avut însumi cu matematicile în copilărie, din cauza modului rău în care mi se propunea, deși îndealtfel eram unul din capetele cele mai deștepte. N'ajunsesem nici la vârsta de douăzeci de ani să știu tabla pitagoreică, tocmai pentru că (nu) se pusese în joc judecata, ci memoria. Și deși aveam o memorie fenomenală, numere nu puteam învăța de loc pe de rost; încât îmi intrase'n cap ideea, că matematicile sânt științele cele mai grele de pe fața pământului (cf. *Scrieri politice și literare* ed. Scurtu, 1905, 245). — ²⁾ Germanism : „lachende Felder“ !

Să mai salut odată colibele din vale

.

Să mai privesc odată câmpia'nfloritoare

Ce zilele=mi copile¹⁾ și albe le=a țesut,

Ce auzi odată copila=mi¹⁾ murmurare,

Ce jocurile=mi june, zburdarea mi=a văzut.

.

Și nu ne prinde deci mirarea că într'o bună zi elevul Mihai Eminescu o ia razna, uitând de școală și de tot ce se cheamă datorie, pentru a nu se opri decât în dragul lui Ipotești. C. Botez (*Omagiu* 54) pretinde chiar că „Eminescu a fugit în două rânduri din Cernăuți”. „Când a fugit întâia oară era în clasa a doua primară” — vrea să ne informeze Botez după *Memoriul* din volumul M. Eminescu *Diverse*, Iași, Șaraga (124), vezi N. Zaharia (51)²⁾. Răstălmăcim și-l rectificăm pe acel „era în clasa a doua primară” cu : era în școala primară — și încercăm de a fixa vremea acestei Hegire din chiar răstimpul celei dintâi învățături a lui Eminescu, consultându-i certificatele de școală primară reproduse în citatul *Almanach* (90—91 și'n Ștefanelli (166—167). Absențele notate în certificatele acestea :

4 jum. zile („Schultage”) în semestrul I (Septembrie 1858—Faur 1859) clasa a 3=a;

4 (?) zile („Schultage”) în semestrul II (Martie—Iulie 1859) clasa a 3=a;

4 zile („Schultage”) în semestrul I (Sept. 1859—Faur 1860) clasa a 4=a;

10 zile („Schultage”) în semestrul II (Faur—Iulie 1860) clasa a 4=a, — ne=ar determina să credem că evenimentul s'a produs în sem. II pe clasa a 4=a.

Cu începutul lui Septembrie 1860 Eminescu intră în clasa 1=a a liceului (german) din Cernăuți. La acelaș liceu vine (dela Siret) în 1861 T. V. Ștefanelli, c= elev de clasa 1=a. Mihai Eminovici era acu pe clasa a 2=a. Și iată cum ni-l înfățișează Ștefanelli (24) : „... mic și îndesat, cu părul negru pieptănat dela frunte spre ceafă, cu fruntea lată, fața lungăreață, umerii obrajilor puțin ridicați, ochii nu

¹⁾ Subst. *copil* adjectivat, ca'n versificația juvenilă *Speranța* și'n „postuma” *Christ* (ed. Chendi 1908, 31).

²⁾ Ed. a 2=a 1923, 75.

mari dar vii, colorul feței întunecat¹⁾, prin care străbătea însă rume=neala sănătoasă a obrazilor. Era totdeauna curat îmbrăcat“.

O informație asupra elevului Mihai, din această epocă, ne mai dă și I. G. Sbiera cu o scrisoare adresată lui Scurtu (vezi Scurtu op. cit. 268).

„Nu era prea harnic la învățătură, fiind o fire susceptibilă și vioaie, dedată la jocuri și nebunii copilărești“.

„Er studierte nicht fleissig, denn er war leicht reizbar und munter von Natur, zu kindischen Streichen und Spielen geneigt“.

Piața Unirii (Cernăuți) la 1860, deci în timpul petrecerii lui Eminescu (1858—1863) la Cernăuți

(După R. Fr. Kaendl, Geschichte von Czernowitz 1908, 72)

— cuvintează I. G. Sbiera, profesorul lui Eminescu, din timpul acesta.

¹⁾ Un venerabil bătrân din Bucovina, Preotul Gheorghe Gheorghian (din Comănești; mort 2 Nov. 1927), pe atunci elev în clasa a 5-a a aceluiaș liceu (cf. *Programm des K. K. Ober-Gymnasiums in Czernowitz* ... 1862, 34, anuar în care la pag. 33 e și „Eminowicz Michael“, elev cu N-rul de ordine calitativă 62, pe clasa a 2-a secția A), și-l aducea aminte pe micul Eminescu: „Oacheș, cu părul ca pana corbului și teint=ul închis; ai fi zis: Ia un pui de Armănaș“.

Și'n adevăr certificatul de-al II-le semestru clasa a 2-a (Faur—Iulie 1862) înregistrează la conduită :

„ireproșabilă, dar prea desghețat“

„tadelfrei, bis auf seine Geschwätzigkeit“

(vezi *Almanach* 95 și Ștefanelli 171) — (ceeace pentru noi vrea să zică : Eminescu era copil sănătos, vioi, cum se și cade să fie un adevărat copil, vezi Ștefanelli (29) : „Eminescu contribuia și el din toată inima și cu toată vioiciunea unui copil neastâmpărat ca să ridicăm pulberea în aer, și se întrecea cu noi, cine va sări mai ușor peste bănci“). — Iar la atențiune în nici unul din certificatele de liceu ale lui Michael Eminowicz (vezi-le reproduse în *Almanach* 92—96 și la Ștefanelli 168—172) nu lipsește mențiunea „unterbrochen“, adică atențiune întreruptă, intermitentă.

Fapt mărturisit de Eminescu însuși (în *Scrisoarea* a II-a) :

Vai ! tot mai gândești la anii când visam în academii,
Ascultând pe vechii dascăli cârpocind la haina vremii,

Cu murmurele lor blânde, un izvor de *horum-harum*
Câștigând cu clipeală *nervum rerum gerendarum*.

Amețiți¹⁾ de limbe moarte, de planeți, de colbul școlii,
Confundam pe bietul dascăl cu un craiu mâncat de molii
Și privind painjeniișul din favan, de pe pilaștri,
Ascultam pe craiul Ramses și visam — la ochi albaștri.
Și pe margini de caiete scriam versuri dulci, de pildă
Cătră vre-o trandafirie și selbatică Clotildă.
Imi plutea pe dinainte cu al timpilor amestec
Ba un soare, ba un rege, ba alt animal domestic,
Scârțâirea din condeie dădea farmec astei liniști,
Vedeam valuri verzi de grâne, undoierea unei iniști,
Capul greu cădea pe bancă, păreau²⁾ toate'n infinit...
Când suna :... știam că Ramses trebuia să fi murit.

De dragul *undoierii unei iniști*, și de dragul acelor *lanuri verzi de grâne*, pe cari copilul Eminescu le-a știut atât de bine vedea :

„Lanul călătorește cu valuri de smarald“

(citată „postumă“ *Un Roman*)

—încât și ele trebuiau să-î trezească dorul de ducă—o lua uneori razna oropsitul, *înstrăinatul* copil, neoprindu-se apoi decât în Ipoteștii lui, unde-l aștepta cutare potecă de pădure, cutare izvor și cutare teiu, vechiu prieten al lui !...

1) „Convorbiri literare“ XV 1881—1882, 39 : Amețiți.

2) „Conv. lit.“ XV 39 : păreau (deși pieriau ar fi mai propriu).

Ci-că a fugit — spune legenda (C. Botez, *Omagiu*, 53—54 după informațiile date de căpitanul Matei Eminescu în „Fântâna Blanduziei” 1889 Nr. 27) — străbătând pe jos lungul drum de peste 100 km dela Cernăuți până la Ipotești.

Șoseaua care pornește din Cernăuți înspre Siret e piterească în variația ei. Urcă și coboară, atinge limbi de păduri, șerpuește. Și pare că-l vedem pe micul nostru fugar, timid, agitat, dar pășind voinicește într’acolo unde-l mână dorul... Înaintea orașului Siret un drum se rumpe din șosea la stânga, înspre Mihailenii Moldovei libere. Dar frontiera e închisă și străjuită. Se pitește atunci „în dosul uneia din harabalele mari de mărfuri¹⁾, care circulau prin țară în acele vremi și astfel trecu granița”.

Când vii acasă așa cum venia el, e greu să dai busta în casă, și, flămând, cum o fi fost de drum, bietul Mihai „se tot invârtia pe lângă un păr cu pere al lui Neculai Isăcescu”, megieșul Eminovicenilor. „Părul era pe o coastă, drept în fața caselor părintești ale lui Eminescu. Maica Fevronia (Iurașcu), o mătușă a lui Eminescu, călugăriță²⁾, îl zărește și face cătră soră-sa (mama lui Eminescu): „Ia te uită, Raluca, cum seamănă băietul ceia cu Mihai!” Abia sfârși când „baba Prodăneasa” dădu năvală în casă: „Vai de mine, cuconiță, a venit cuconașul Mihai!” Au dat să-l aducă în casă. Băiatul o rupse la fugă, „dar l-a prins un vizitiu, Vasile Rusu (era chiar rus)³⁾. „Copilul începu să țipe cât îi lua gura, când îl aduse în brațe cu sila”.

Seara când Gheorghe Eminovici, tatăl elevului-dezertor, vine acasă, mama, acea „o mamă, dulce mamă”..., își ascunde bine odorul și abia a doua zi, luându-l cu binișorul, îi povestește severului Gheorghe Eminovici toată întâmplarea. „Am atâtea pe cap, și acu să mai plec și la Cernăuți cu tâlharul ista!”³⁾ — cam acesta fu răspunsul căminarului Eminovici.

¹⁾ Un chervan de felul acesta, în Ringplatz-ul Cernăuților din 1860 (și pag. 41 din acest buletin) vezi-l la Fr. R. Kaendl, *Geschichte von Czernowitz* 1908, 72. — Pentru chipul cum trebuia făcut pe atunci drumul dela Botoșani la Cernăuți, ar fi să ne mai aducem aminte de o scrisoare a Henrietei Eminescu (cătră Cornelia Emilian) din 1888 (v. *Scrisori* ed. „Șaraga” 104): „Un proprietar care avea multe afaceri în Cernăuți, m’a rugat să-l recomand surorii mele (Aglaia Drogli) ca să nu cadă în mâna barâșnicilor. M’a luat cu el și ne-am dus cu o cupea cu patru cai la Cernăuți, unde am stat trei zile”.

²⁾ Vasile și Paraschiva Iurașcu (părinții mamei lui Eminescu) au avut 3 băieți și 6 fete, dintre cari 2 băieți și 3 fete au ajuns fete călugărești (cf. *Omagiu*, 206).

³⁾ Să ni se ierte modificările stilistice introduse de noi chiar și între ghelemele, fiindcă nu ne putem preta la repetarea unor nevolnicii de stil impropriu.

Când a mai fugit — spune legenda — și a doua oară din Cernăuți, atunci, știind bine ce-l așteaptă acasă, Mihai cercă din nou să se sustragă prin fugă. „Bătrânul (Gh. Eminovici) a prins a striga la oameni să alerge călări după dânsul, că altfel îl scapă“. Trei argați ai lui Gh. Eminovici, Costache Crețu (informatorul, lui C. Botez pentru acest episod), Vasile a Dăscăliței și Toader Rusu se iau pe urma fugarului, îl ajung, îl prind, „departe de sat, în deal, pe șoseaua ce duce la Botoșani“. Copilul zvâcnia în brațele hăitașilor săi și striga: „De ce nu mă lăsați să merg unde știu!“ Iar oamenii. rușinați poate de rolul lor și atinși poate și de încercarea unui sentiment de înduioșare răspundeau: „Haide îndărăt, cuconășule, la boier, să te deie la Cernăuți la învățătură, că nu-i chip altfel!“ — Și răspundea copilul: „De ce să mă deie la Cernăuți, că eu îs învățat și fără de Cernăuți!“...

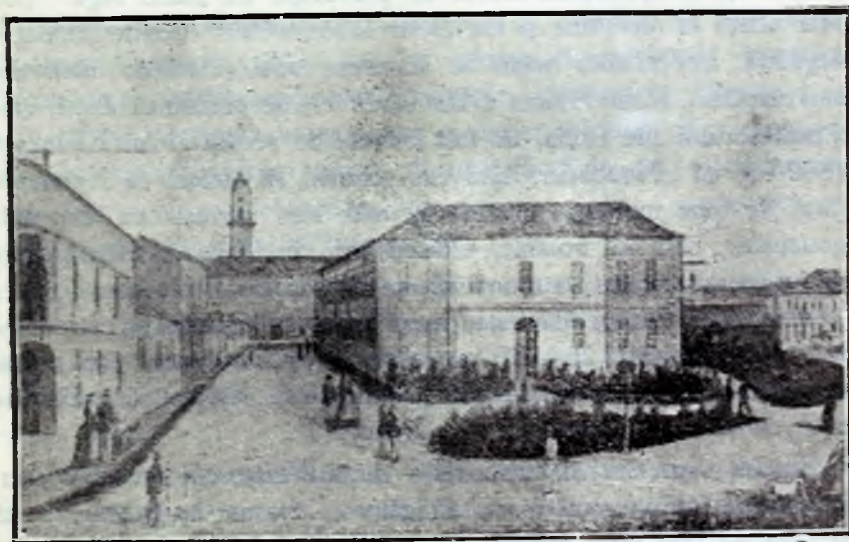
Sânt cofituri tăioase, sânt clipe în viața omului, și mai ales în viața acestor *oameni* ca nealții, clipe în cari ca într'o subită iluminare, ca într'o scăpărare de fulger se întrezărește profundul, misticul lor fel de a fi.

Și ne aducem aminte, că mai târziu, cineva care l-a cunoscut pe Eminescu foarte intim, — Ion Slavici (*Amintiri* 1924, 21) va mărturisi despre Eminescu: „Pornirile lui erau atât de vii, încât îi covârșiau puterea stăpânirii de sine“...

Cât despre învățătura elevului Mihai Eminovici, Radu Sbiera constată că în liceu „a mers... mersul racului“ (*Almanach* 89). Dar n'a fost totuși printre elevii „răi“ acest biet *rac* cu un atât de scurt mers în ale învățăturii oficiale, ci mai vârtos a fost un neînțeles pentru o seamă dintre profesorii Cernăuțeni, cari vor fi fost atât de iluștri pedagogi ¹⁾, încât — uitau să fie și *oameni*!... În clasa I-a (1860—1861), e clasificat pe semestrul I, al II-lea între 69 elevi iar pe semestrul II, al 23-lea între 66. La română obține, din partea cuiva, care îl substituia pe bolnavul Pumnul (*Almanach* 98), numai „hinreichend“ (abia suficient)!... Pe clasa a 2-a (1861—1862) e în ambele semestre clasificat cu medie generală rea. În semestrul întâiu cu „ungenügend“ (nesuficient) la matematici, dar cu „vorzüglich“ (eminent) la Romanische Sprache (româna) cu „schr gut“ (foarte

¹⁾ Un specimen de așa „pedagog“ va fi fost profesorul Dr. Wilhelm Wyss sloužil (cit. *Programm des K. K. Obergymn...* 1862, 18) vezi Ștefanelli 29. Wyss sloužil i-a fost profesor lui Eminescu din Sept. 1862—Ian. 1863.

bine) la istorie. (Profesor de română îi e de aci înainte I. G. Sbiera, locuitorul lui Pumnul, vezi *Almanach* 98). Mihai Eminovici e acum al 59-lea în ierarhia celor 72 elevi! În semestrul al doilea e clasificat cu „ungenügend“ (nesuficient) la latină și la matematici, dar cu „sehr lobenswerth“ (foarte laudabil) la română și cu „recht befriedigend“ (prea mulțumitor) la istorie și geografie. E al 62 între 73! E deci „repetent“ de clasa a 2-a și devine colegul lui Ștefanelli. Repetentul de clasa a 2-a (1862—1863) obține în semestrul I (Sept.—Ianuarie)

Liceul Cernăuțean cercetat de Eminescu și de frații săi Șerban, Nicolai, Gheorghe și Ilie
(După R. F. Kaindl, *Geschichte von Czernowitz*, 1908 56)

„vorzüglich“ (eminent) la română și „Ausgezeichnet“ (cu majusculă!; =distincție) la istorie și geografie, contând ca al 7-lea printre cei 59 elevi. Dar: „Im 2-ten Semester seit dem 16. April ausgeblieben“ (în semestrul al 2-lea absent din 16 Prier) cuvintează apoi registrul oficial. Cu data de 16 Prier 1863 Eminescu dispare pentru totdeauna din liceul Cernăuțean. Plecând de vacanțele Paștelor acasă, n'a mai revenit — stabilește Radu Sbiera (*Almanach* 100). La fel ne informează și Ștefanelli (30).

A stârnit mare vâlvă faptul că severul profesor Neubauer ¹⁾,

¹⁾ Scurtu (568) îi zice Neugebauer, dar R. Sbiera (*Almanach* 98 și 99) îl numește Neubauer. (În cit. *Programm* 18: *Ernest Rudolf Neubauer*). Cu totul e greșită informația lui C. Botez în *Omagiu* 48: „Era (sc. Eminescu) totuși iubit și apreciat de Aren Pumnul, ... sub înriurirea căruia și-a schimbat numele în Eminescu, și de cel de istorie, Lewinski, ... profesor de multă valeare, care mai târziu a trecut la liceul Maria Tereza (Theresianum) din Viena“.

nu a pregetat de a-l clasifica pe Eminescu la istorie cu cea mai bună medie („Ausgezeichnet“), medie pe care până aci nimene nu izbutise s-o cucerească — zice Scurtu (op. cit. 268) după scrisoarea unui oarecare Soroceanu ¹⁾. Cât de mult ținea Neubauer la elevul Eminescu și cât de mult interes avea acest elev pentru istorie, se vede, poate, și din faptul că pe când alți profesori notează în certificatul repetentului de clasa a 2-a (1862—1863) la atențiune — „zumeist unterbrochen“ (mai mult distrat) și la sirguință numai „thätig“ (activ), Neubauer își compensează elevul de predilecție cu „stets rege“ (totdeauna activ) la atențiune și cu „sehr lobenswerth“ (foarte laudabil) la sirguință. Informatorii noștri ne lămuresc apoi și asupra motivelor acestei răsplătiri. Radu Sbiera (*Almanach* 99) ne comunică după spusele profesorului Ilie Luția, un fost tovarăș de școală al lui Eminescu la 1862/63, că „Neubauer, fiind cam comod și văzând că Eminescu știe așa de bine mitologia grecească, mai ales povești ca expediția Argonauților, războiul troianic, Odiseu etc., când avea să deie lecțiuni nouă, nu istorisia singur, ci anunțându-se de obicei Eminescu, îl punea pre el de povestea lucruri de acestea, ascultându-l ceilalți elevi cu mare atențiune“. Iar Ștefanelli (26—27) ne relatează că Eminescu „se ocupa cu predilecțiune cu istoria Grecilor, Romanilor, Egiptenilor, Babilonienilor, Asirienilor, Persienilor și a Indiilor ²⁾“.

Învăța — precizează Ștefanelli — după *Weltgeschichte* de Welter, „carte scrisă într'un mod foarte atrăgător... ³⁾ mai cu seamă... că cuprindea pe larg toate miturile, poveștile și legendele...“. Istoria lui Welter, continuă Ștefanelli (27) — îl pasiona pe Eminescu atât de mult, încât „nu se putea despărți de dânsa, căci îl vedeam purtându-o cu sine chiar și la plimbări“. Mitologia o învăța (vezi Ștefanelli 38—39) după G. Reinbeck, *Mythologie für Nichtstudierende*, Viena (fără indicarea anului), — carte care era chiar proprietatea lui Eminescu și pe care Eminescu o dăruiește mai târziu (1865) bibliotecii particulare a elevilor români, după cum arată dania autografă: „1865/72, daruita bibliotecei gymnasiaștilor Români de'n Cernăuți de M. G.

¹⁾ Profesorul Cornel Sorocean (azi la liceul „Ștefan cel Mare“ Suceava).

²⁾ Să nu uităm că Gh. Bogdan-Duică (*Multe și mărunte despre Eminescu în „Viața Românească“* An. XVI 1924 vol. 59) preciza: „În toamna anului 1868 Eminescu cunoștea budismul“ (156).

³⁾ Și popularizată apoi în Bucovina de Preotul Constantin Morariu: *Istoria lumii tălmăcită de preotul Constantin Morariu din cartea nemțească a Doctorului Th. B. Welter...* Cernăuți I 1896, II 1899 și III 1901.

Eminoviciu" — reproducă în facsimile la Ștefanelli (39) și în acest buletin 1, 28. La 1914 manualul acesta era încă în posesiunea lui Ștefanelli.

Pasiunea pentru istorie ¹⁾ o moștenise Eminescu dela tatăl său.

Dar și de altfel elevul Mihai Eminovici era un pasionat cettor. „Avea oarecare faimă în toată școala" — mărturisește Gr. Goilav (Omagiu 49, sub-sol), iar Dr. A. Ștefanovici, coleg de gazdă al lui Eminescu, ne povestește în amănunte: „Pe când noi, iștilalți, Duminecile și în ceasurile slobode... mergeam adeseori să batem mingea pe câmpul de exerciții din dosul grădinii publice, numit pe atunci la Pulverturm (pulberărie)..., Eminescu... prefera să stea acasă și să citească felurite cărți, cari se găseau în biblioteca liceului, ca *Hoffmann's Erzählungen*, *Der fliegende Holländer*, *Bianca* ș. a. ²⁾ iar când ne întorceam seara acasă el avea obiceiul de a ne povesti din cele citite. O făcea aceasta și rugat fiind de noi, și de teama de a sta singur pe seară în odaia lui, căci era foarte superstițios și se temea grozav de stafii" (Omagiu 50).

Acest „era foarte superstițios și se temea grozav de stafii" — își are și el importanța, căci de sigur superstițioșii cari „se tem" de stafii, sânt plămădiți dintr'un aluat mai sensibil, mai imaginativ decât firile treze și realiste cari calcă cu indiferență într'un cimitir pela miezul nopții.

Prețioasă ni-i mărturia că Eminescu era un bun povestitor ³⁾. Și era un atât de meșter povestaș, încât colegii săi de învățătură exploatau acest dar al lui în fel și chip, dorind să-l auză mereu povestind. Exploatarea se făcea, ba sperându-l noaptea cu stafii și știmate ale nopții (Omagiu 50), — Eminescu trebuia atunci să se refugieze

1) Documentară e mărturisirea lui Eminescu (într-o scrisoare, din 1874, către Veronica Micle): „Trecutul m'a fascinat întotdeauna. Cronicile și cântecele populare formează în clipa de față un material din care culeg fondul inspirațiunilor" — cf. O. Minar, *Cum a iubit Eminescu* (1912) 45.

2) Gh. Bogdan-Duică (*Multe și mărunte despre Eminescu în „Transilvania" 1925, 264—270*) ne-a indicat de ce lectură anume e vorba: *Hoffmann* e E. Th. A. Hoffmann; „*Holländer*-ul trebuie să fie sau textul operei lui Wagner, apărut pe la 1843—44 sau (mai puțin probabil) povestirea lui H. Heine, intercalată în *Memoiren des Herrn von Schnabelewopski*; iar *Bianca* „poate fi numai Bianca Capello, istorie italienească, la noi tradusă, din rusește, de T. Vărtic (1843), identică cu romanul cu acelaș titlu al lui A. G. Meissner, care este originalul nemțesc". Și Gh. Bogdan-Duică se întreabă: „În ce limbă-l va fi citit M. Eminescu? Dacă l-a luat din biblioteca liceului din Cernăuți, de sigur în limba germană".

3) Ca și tatăl său (cf. capitolul II din aceste *Note pentru o monografie*).

în camera celorlalți tovarăși de gazdă și să le povestească, — ba luându-l la bătaie cu perinile, ba cerându-i-se uneori povestea drept revanșă, căci iată ce ne mai spune un alt tovarăș de gazdă al lui Eminovici, Ion Șahin din Iepureni, județul Fălciu (*Omagiu* 51):

„De mic copil Eminescu avea darul de a spune povești, în schimb era slab la matematici. Pentru o temă ce-i făcea Constantin Ștefanovici, actual profesor de matematici la școala reală superioară din Cernăuți, Eminescu spunea cele mai frumoase și lungi povești.

Câteodată elevii îl puneau cu de-a sila să le istorisească. Eminescu era timid și se supunea, iar când se împotrivia, veniau noaptea în odaia lui..., îi acoperiau capul cu plapoma, și prefăcându-și glasul îl băteau făcându-l să creadă că sânt duhurile rele. În asemenea stare, cu glasul schimbat, i-au poruncit odată să cumpere cartea *O mie și una de nopți*¹⁾, din care apoi îl obligau să le povestească.

Bietul poet²⁾ din această pricină căpătase chiar friguri și nu e de mirare că a încercat să fugă din Cernăuți“ — încheie Șahin.

Copilul Mihai Eminovici, zmulș în plăpândă vârstă din casa părintească, ajunge deci de timpuriu să cunoască micile și feluritele necazuri ale vieții, ale vieții care se pregătea să-și reverse întreaga, multipla și covârșitoarea ei simfonie peste acest rar ales al ei...

(Va urma)

Leca Morariu

Abonamentul la Buletinul „Mihai Eminescu“
— se achită anticipativ! —

¹⁾ Deci și celebra *Halima* contează printre lecturile copilului Eminescu!

²⁾ Recte: băiat.

Influențe literare la Eminescu

1. Diverse

Pentru cercetători de influențe literare atrag atenția asupra câtorva texte din manuscriptul academic 2254 :

Fila 19. Așa numita drama classica s'ar pute introduce prin piesse ca : *Ovidu* (din Dacia), caracteru și idei în operele sale ; *Crucea'n Dacia* sêu *Joe și Crist* (Polyeuctu).

Fila 11. Intr'un proiect de dramă se zice : „Îl consilia pe domn — scena din *Don Carlos*, *Filipp Posa*“.

Fila 28. În proiectele unei piese la fila 28, apar pomenite ca model pentru sine : „Scena dintre Tasso și Leonore în act. V“. (La Eminescu . Miron îmbrățișează pe Mira). „Ea fuge. Apare Toma atunci, el vorbește : *Tasso*, act. V, scena ult.“. La fila 28 v. se po menește din nou „Scena lui Posa cu Phylipp — nour de aură din marea d'amor —“. Mai la vale, pentru altă scenă Eminescu explică : „Ca modelu scena din *Cabele u. Liebe*, între Ferdinand și maitressa“.

La fila 19, pentru actul III, găsim notat : „Scena din act. ultim a lui *Clavigo* ... Așu fi topit marmură ...“.

În manuscriptul 2255, fila 182 Eminescu a copiat :

Sie ist so fromm, so tugendhaft, so edel. Sobald ein Mann sich nur von ferne zeigt erröthet sie und hüllt sich in den Schleier. Dem Gatten selbst gestattet sie ver schämt kaum einen Kuss. In ihren Mussestunden liest (?) sie am Herde : Hennchen und die Küchlein. Ich weiss bestimmt : Zwei Jahre nach der Hochzeit war sie noch Jungfrau ...

E. Eckstein

L=a cetit pe E. Eckstein tot ? L=a cunoscut parțial ? Întâmplător ? Va fi de văzut !

Gh. B.=D.

2. Eminescu și Ossian

Cercetările despre Ossian sunt astăzi la modă. La noi l-au cunoscut Asachi, Alecsandri. Ce efect a produs Osian în Eminescu se poate simți din fila 22 v. a manuscriptului academic 2254

Este negra mazănopte
Ce'n ruinele de ghiația
Dorme recea ei viță
În lungi urlete de vântu

Versurile acestea sunt făiate cu 2 linii. Supt ele:)

Când mézănóptea își deschide fermecele — și arată în fundul
mării ei o lume senină și fericită.

(Paralel cu cele două citate anterioare);

Regele Nordu	}	soți
Regina mézănoapte		

Săraci căci palatele lor sunt ruine. Dar în nopțile (sic) au vi-
suri superbe, căci li se deschide ceriul și și rumpe negurile, eară
atunci stelele polare privesc pân în fundul mării înghețate dar senine
ginii de aurū ce jôcă în plate de zaphyr înecați de cântecū și lumină,

Ossian a visat-o.

Marea a ramas mai tristă, Nordul a ramas mai pustiu.

Și marea ce cântă pe stânca sdrobotă
Și vântul ce geme pin érna cernită

(Cu creion)

Argintul soare=al nopții, vergin, blând ca o nălucă.

Notă

Pagina citată se va fi născut așa: O cetire în Ossian; desvol-
tări de fantazii proprii; notate'n proză; lin proza se prefăcu în vers.
Eminescu mai reveni odată și mai creionă pe *Argintiul soare* etc.

Gh. B.-D.

3. Eminescu și Goethe

În mptul academic 2257, cu note multe dela Berlin, pe filele
9 v.—10 v. Eminescu a'ncercat o traducere a *Hochzeitlied*-ului de
Goethe. Desigur la Berlin a'ncercat-o!

Traducerea nu-i ușoară.

Nici Eminescu nu i-a putut da de rostul românesc.

Totuși o reproducem, ca un omagiu ce-a fost pentru Goethe,
ca o măsurare a luptei lui Eminescu cu stilistica sa în naștere.

Ce Eminescu a șters nu păstrez nici eu.

Povestim și cântăm de=acel conte cu drag	C'onoare luptase prin multe nevoi.
Ce odat locuit=a castelul	Depe cal când se dete întors înapoi
Azi când	Găsi cetățuia lui susă
unde un nepot al fericitului moșneag	Dar slugile, averile dusă.

E însuratul, însurățelul.

Fusese acela în sfântul resboiu,

Acum conțisorului (sic) acasă că-mi ești
Dar afli mai rău cele toate,

Căci vânturile trec neoprit prin ferești
 Și vin prin odăile toate.
 În noaptea de toamnă ce=ar fi de făcut
 Ah! multe de=aceste mai rău le=am trecut
 Vede=se=va mâni ce=a mai fi de făcut.
 Deci iute și luna balae
 În vechiul crevat și în paie.

Și cum el de voie=i așa ațipia
 Sub pat se mișcă ceva pare
 Guzganul foșnească orcât și va vrê...
 De=ar ave v'o fărmiară, cum n'are!
 Dar uite, un pitic se=arată deodată
 Cu=a lampei lumină el e spițelat
 Cu mutra lui gravă de=orator...
 La picioarele contelui vine
 De nu doarme, să nu doarmă voire=ar
 Permisu=ne=am noi serbători aici sus
 De când părăsiși aste sale
 Și când te credeam îndeparte'nță dus
 Gândiam să petrecem încale.
 Și dacă dai voie și nu te infrici
 (De nu te'nfiorezi și voie ne dai)
 Petrece=or în gură și bine pitici
 'N onoarea miresei bogate și mici
 Iar contele'n visu=i răspunde
 Serviți=vă numai orunde.

Și es trei călări ce se mișcă ușor.
 Ei stătuse sub pat pân aice
 Le urmează un cor cântător sunător
 De chipuri posnașe și mice
 Și car după car ce=s cu toate de rând
 De=fi trece vederea ș'auzul văzând
 Cum este'n castelele gerilor rând

În căruța aurită în fine
 Mireasa cu oaspeții vine
 Ș'aleargă cu toții acuma'n galop
 Șă=și aleagă'n sală locșorul
 La 'nvârtit și la valț și la veselul hop
 Iși alege oricare odorul

Iar contele uitându=se sigur
 Ii pare că zace în friguri
 De laițe, scaune, mese
 La masa cea mare oricare ar vrea
 Să stea lângă puica aleasă
 Ș'aduc cârnăciorii, jamboanele mici
 Și păseri și pești și fripture pitici
 Și vinul înconjură mesele mici
 (Și vinuri plăcute mescioara 'nconjor)
 Și vuesc, gălăgesc pân dispare
 Întreg'arătare'n cântare.

Și ce s'a 'ntâmplat mai departe să zic,
 Să tac atunci svon și cântare
 Ce=atât de gentil el văzuse'n mic.
 I s'a dat ș'a gustat el în mare
 Și trâmbițe, sunet, cântări, tărăboiu
 Și căruțe, călăreți, de mireasă convoiu
 Ei vin și s'arăt și se pleacă la noi
 Oameni mulți și'n voia lor bună
 Așa fu și va fi totdeauna
 Ș'acum ține, scripcăe, sună zurând
 Se rotesc și foșnesc, șusăesc sfărăind
 Țistăesc, pospăesc, șopotesc svârlind
 Conțisorul privește... sigur
 El crede că zace în friguri.
 Ș'acum clappai și dappai și rappai așa.

Notă

Literar se va compara cu balada lui Goethe, sfârșitul lui Calin
 și scheletul acestuia, cu care însă nici Goethe nu poate fi apropiat
 în *Călin* (firește)...

Versul românesc (?!)

Ș'acum clappai și dappai și rappai așa

a voit să imiteze pe germanicul

Nun dappelt's und rappelt's und klappert's im Saal,

Indrăzneț și bizar — Eminescu!

Gh. B.-D.

4. Indemn tirolez ?

Chibiciu-Râvneanul, amicul lui Eminescu, era un leneș. L-am rugat adeseori să scrie amintiri. Aș !

Odată însă treceam cu el pe lângă bulevardul Elisabeta — str. Brezoianu, către liceul Lazăr.

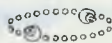
Deodată el : „Vezi aici tot grădină era pe=acea vreme. Și odată am stat cu Eminescu să ascultăm o trupă de cântăreți tirolezi, știi fețițe cu pieptărel și rochia până 'n genunchi, și celelalte. Apoi țitera, țitera ! Deodată una începe un cântec :

Und wenn ich einmal stirb

Mihai căzu pe gânduri. Peste câteva zile mi=a spus despre :

„Și când voi fi pământ“.

P. conf. Gh. B.=D.

BIOGRAFICE

I.

O scrisoare (din 1870) către Eminescu

Stimate Domnule !

Fiindu ca de cate va ori din lipsa numerului de membri re=cerutu de statute societatea n'a pututu aduce decisiuni și astfeliu remanu neresolvate cestiuni importante, presidiulu societatii se afla constrinsu pe asta cale a Te invită la siedinția ordinaria, care se va ținé sambata în 15 ianuaru a. c. st. n. la 7 ore sera. Loculu adunarii e : Wieden, Panigl=Gasse, zum goldenen Sieb, N. 17.

Dela presidiulu societatii „Romania“.

Viena în 12/1 1870

St. Ștefurea
secretariu.

Adresa era :

Domniei Sale Domnului

M. Eminescu
auditoriu de filosofia

în Viena

II.

Eminescu în 1887

Dela d. ing. I. Draganovici (str. Xenopol 9, București) Academia română a primit două acte scrise frumos, în mărime normală a literci, cu evidentă liniște a mânei și a nervilor.

Le copiem exact.

1.

Amice dragă,

La scrisoarea D-ului I. D. Ionescu poți răspunde că din partea Primarului din Constanța n'am primit nimic. Mulțumindu-ți de știrea dată, te îmbrățișez ca al teu

Botoșani 9 Decembrie 1887.

vechiu amic
M. Eminescu

Notă

I. D. Ionescu este celebrul actor, amic și cu I. Slavici. Despre Ionescu se poate citi articolul meu din revista *Țara Bârsei* (Brașov).

Gh. B.-D.

2.

Adeverință

Am primit prin D-nii Alexandru Vlădicescu și I. Bădescu suma de șese sute patru zeci și șese franci, dintre cari 246 în numerar și patru sute în chitanța Cassei de economie și împrumut din Botoșani, ca produs al reprezentațiunii de Marți 15 Decembrie dată de trupa dramatică a Doamnei Fany Vlădicescu pentru folosul meu.

Botoșani 17 Decembrie 1887.

M. Eminescu

Notă

I. Bădescu este Ion Scipione Bădescu, fost redactor la *Trompeta Carpaților*, pripășit publicist la Moldova, amic vechiu al lui Eminescu.

Gh. B.-D.

III.

Veronica Micle martoră

(1865, 4—8 Februarie)

Intr'un proces de scandal, intentat lui T. L. Maiorescu, Veronica Micle a fost martoră.

Procesul a fost publicat de P. Carp, N. Mandrea, G. Mârzescu, I. Negruzzi, V. Pogor. Mandrea, Mârzescu și Negruzzi erau profesori la facultatea juridică a universității din Iași.

Titlul broșurei este *Procesul Maiorescu cu actele autentice*, Publicat de — Iassi; 1865. Imprimeria Adolf Bermann.

La pagina dosarului 71, la p. XXVII a broșurei se află mărturisirea Veronicăi.

Mărturisirea D-nei Veronica Miclea, născută Campan.

(1864, Noemvrie 11)

Mă numesc Veronica Campanul, acum Miclea, în vârstă sânt de 15 ani în Sâmbăta Paștilor viitoare. Meseria mea : Sânt măritată.

Eu eram în pensionat și am văzut cu ochii mei că într'o zi a venit d. Maiorescu și a intrat în odaie d-rei guvernante și nu zabava (*sic*) a venit și soția d. Maiorescu și bătând și clănțanind la ușa guvernantei nu i s'a deschis, căci ușa era închisă. Atunci doamna Maiorescu s'a dus peste sală la ușa directoarei și bătând la ușe numai ce s'a auzit trăgându-se zăvorul ¹⁾ dela ușa guvernantei și a eșit guvernanta în ușe poffindu-o la D-Sa. D. Maiorescu era'n odaie la guvernanta. Ce vor fi făcut după asta nu știu. Când s'au petrecut toate aceste, eu eram în ușa repetitoare ²⁾, ocupată a pregăti buretele destinat pentru d. Maiorescu.

Știu că d. Maiorescu ședea în odaie la guvernantă până la 9 și 10 oare și mai mult, și asta o știu din gura și a directoarei care ne obliga să ne culcăm pe la 10 oare ³⁾, căci nu ar fi frumos să ne audă d. Maiorescu vorbind.

Note

1. Din constatarea tribunalului, la fața locului, se lămurește că în odaia guvernantei nu se afla zăvor. Deaceea mama d-nei Miclea nici nu-l menționează ; și însași d-na Miclea îl revoacă apoi la tribunal, după ce a văzut constatarea că n'a existat.

2. Mama d-sale depune că ștergea tabela. Tabela se afla la mijlocul salei de unde nu s'ar fi putut vedea toate acestea.

3. D-ra Alimanu depune că se culcau la 8 oare ; d-ra Dimitriu spune că se culcau la 11 oare !

Notele sunt ale apărătorilor lui T. L. Maiorescu.

La p. XLIX a broșurei se dă interogatoriul.

Președintele : La câte oare era cina elevelor și la câte se culcau ?

Martora Veronica Miclea : Cina era la 8^{1/2} oare. De multe ori se culcau pela 9 sau 10 oare.

Preș. Prin depunerea făcută mai înainte ai arătat că ai văzut când au venit soția d. Maiorescu și bătând la ușa guvernantei nu i s'au deschis ; ai spus aceasta la cineva ?

Miclea. N'am spus nimenui, decât numai mamei mele.

De apărare s'au făcut următoarele întrebări :

Preș. Cum ai auzit trăgându-se zăvorul pela ușa guvernantei, când prin cercetare la fața locului s'a constatat că acea ușe nu are zăvor ?

Miclea. Am auzit cheea dela ușă întorcându-se, căci nu-i zăvor ; și mai înainte tot aceasta am avut intențiunea de a spune.

Preș. Pentru ce prin protocolul dintâi ai spus de zăvor, astăzi de chei, și mamei d-tale ai spus că n'ai auzit nimic ?

Miclea. Am spus și mamei mamei mele că am auzit cheea întorcându-se, dar poate că a uitat.

Preș. Prelegerea d-lui Maiorescu a urmat înainte sau în urma incidentului cu cheea.

Miclea. Cursul a urmat înaintea incidentului.

Preș. D-na Maiorescu a asistat la prelegere ?

Miclea. A asistat.

Preș. Cum, dacă zici că prelegerea a urmat înaintea incidentului și d-na Maiorescu a asistat, cum prin protocolul de mai sus arăți că soția d-lui Maiorescu a venit și a bătut la ușe ?

Miclea. N'am înțeles bine întrebarea ; cursul a urmat după incident și în următorul chip : La 5^{1/2} oare a venit d-l Maiorescu și a intrat în odaia guvernantei ; mai pe urmă a venit și soția sa și, ducându-se la ușe, nu i s'a deschis ; dar după acest incident a urmat cursul.

Preș. Muma d-tale arată că la întâmplarea acestui incident ați fost ocupată cu ștergerea tablei, cum dar ați putut auzi din salon vocea sau vuetul dela ușa d. R.¹⁾, când prin cercetare la fața locului s'a constatat că nu se poate auzi.

Miclea. Eu atunci eram afară.

Preș. După incidentul cheei, d-na Maiorescu a mai intrat în odaia guvernantei ?

¹⁾ R = d-ra care s'ar fi iubit cu T. L. Maiorescu. — Gh. B.-D.

Miclea. A intrat și a șezut până la începerca prelegerii la care a asistat.

Apărarea a propus de a se constata contradicțiile între arătarea martorii și a mumei sale, d=na Ana Campano.

După depuneri favorabile Maiorescului Veronica Miclea con=frontarea cu ceilalți martori! (Pagina LVII).

Din introducerea la actele procesului mai extrag ceva din păr=riile apărătorilor.

„Romanțul“ între T. L. M. și guvernanta școalei centrale s'ar fi petrecut în Martie=Iunie 1864. — „D=ra Campanu nu spune nimic“ (Pag. 9). „D=na Micle se contrazice într'un mod flagrant“ (Pag. 15). Apoi: „Variațiuni (Miclei) sunt una din părțile amuzante ale acu=sațiunilor contra d=lui Maiorescu. Ca să și le explice, lectorul trebuc să știe că *d=na Micle este numai de 14 ani* și că *oricât de bine dăscălită va fi o persoană de 14 ani*, tot îi mai scapă câte un *ade=văr trădător printre buze*“ (p. 17). La pagina 19 se mai afirmă că d=ul profesor Micle era „inimicul“ d=lui Maiorescu — ceea ce=l prezintă ca colaborator din culise la intriga ce se ficluise contra acestuia.

În lipsă de probe procurorul își retrase acțiunea, în care Veron=ica avusese o parte bunică.

Nota mea

Am reprodus scenele de mai sus pentru a lumina epoca dela care Veronica a început a se ocupa de un „amor“ (?) clandestin, într'o atmosferă inferioară acasă, inferioară și la pensionatul în care ea învăța carte.

La vârstă de 14 ani, așa ceva?, este lămuritor că Veronica a studiat foarte de vreme — ce=i amorul.

Curios este că'n manuscriptul 2256, fila 47 v Eminescu, ironic, definind pe T. Maiorescu îl numește și „profesor de alt fel (soiu) de istorii la școala centrală de fete“.!!

Gh. B.=D.

IV.

Cine=i? Veronica!

În manuscriptul 2256, pe fila 45v., fără titlu, fragmentar, se găsesc versurile:

Un luceafăr, un luceafăr inzestrat cu mii de raze
 In viața-mi de întuneric a făcut ca să se vadă,
 Eu, privind acea lumină, ca din visuri mă deștept
 Și cu hrafele-amândouă cătră dânsa mă îndrept.
 E o zină din poveste, ea e naltă și ușoară,
 E subțire și gingașă și din ochi revarsă pară,
 Iar la față e balae, părul galben cade n creț
 Trandafiri are pe față și cu zimbetul isteț.

pentru conformitate
 Gh. B.-D.

V.

Alecsandri și Eminescu

Mptul. academic 2255. Fila 348—349.

Se află originalul lui 10 *Maiu 1881* de Vasile Alecsandri, 15 strofe, datate din Mircești.

Alecsandri trimise *Timpului* poezia. *Timpul* a și publicat-o. Cu oarecare întârziere, deoarece scrisoarea (din cauza unor ape mari?) nu sosise la timp.

Eminescu a ținut să-și păstreze originalul poetului pe care-l stima.

VI.

Glumă amărită ¹⁾

In mptul. 2256, fila 46 v.

„D. Mihail Eminescu, vecinic doctorand în multe științe nefolositoare, criminalist în sensul prost al cuvântului, fost bibliotecar, când a și prădat biblioteca, fost revizor la școalele de . . . fete, fost redactor en chef al foii vitelor de pripas și a altor jurnale necitite colaborator.

VII.

Din timpul nebuniei

(Chestia rassei)

Il urmăria pe M. E. și'n nebunia sa.

Mptul 2255.

Fila 351 v.

„Aryas — Luminoșii

Semiți . . . Fizionomie de cap. Nas lung, p . . . lungă — De-crepitudine.

¹⁾ Cf. Eminescu, *Scriseri politice și literare* ed. I. Scurtu, 1905 pag. XXII (Nota red.).

Aryas. Bărbăție
Semiți. Bătrânețe
Turani. Tinerețe.

Diverse din acelaș timp

Tot acolo : „De ce țeranul, la ruperea lucrului, nu ține seamă de munca lui ? De ce ? Pentru că e tener“.

Fila 381 : „Bărbăție. Statură de mijloc. Musculatura egală cu inteligența. Culmea civilizației. Justiție. Iubire de adevăr și de dreptate.

Fila 384 v :

Vai bădico, dor ți o fi
N'am prin cine te vesti.

Fila 373 v : „*Numerus clausus* e pururea o garanție pentru onestitatea celor ce practică o profesiune“.

Dela fila 386 extrag tot textul despre *Macedonschi* : „Dacă organul cugetării omenеști, creерul, ar fi capabil a se spori în mod absolut, dacă greutatea lui n'ar oscila cel mult între un maxim și un minim după favoarea sorții, progresul ar fi infinit. Deci intelectul omenesc ar fi ridicat la o potență infinită $i \infty$. In urmă=mi însă a trecut un timp etern. Atuncea nu s'ar putea ca Homer să fi fost un geniu, iar să trăiască vite încălțate cari fac versuri. Dacă progresul ar fi infinit și nu numai o repartiție inegală după timpi, Homer ar fi trebuit să fie un măgar și Macedonski un geniu, și tocmai contrariul e adevărat. regres — grad, progres + grad“.

Tot filele 351—433.

Nume celebre care apar printre absurdități și — câteva idei bune :

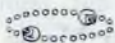
Cant — danez ?	Laplace (Ueberweg).
Schopenhauer — danez.	Cleopatra
Robert Mayer	Psychologic Maiorescu
Laplace	Biografi Ștefan Vodă
5. Ueberweg (Psychophysik).	15. Cabala . . .
Pythagora	De la Nistru pân la Tisza
Caballa	Apostolul Pavel = Malthus
Ștefan Vodă	Kant
Ioan Corvin	Ștefan Vodă
10. Hegel (Supt nume : Sein ? Nichtsein = Werden).	20. Schopenhauer, Wille Vorstellung
	Apostolul nostru este Pavel

Robert Mayer	C. A. Rosetti
Tyndall	Carada
Lanessan	35. Cuza
25. Göthe	Galilei
Titluri de capitol : Giordano Bruno,	Attila
Leibnitz, Kant, Laplace	Homer
Giordano Bruno	Macedonski
Ihering. Lupta pentru drept.	40. Messia
Humboldt	Michel Angelo
30. Shylock	Archimede
Schopenhauer	Plato ¹⁾ .
Hartmann	

Notă

La capitolul nebuniei voiu reveni, ca să extrag încă vreo 2—3 cuvinte bune sau caracteristice.

Gh. Bogdan-Duică

Ipoteștii și tatăl lui Eminescu

(După documente inedite)

Întâmplarea a făcut să găsesc în *Arhivele Statului* din Iași două dosare, cari aduc știri precise asupra lui Gheorghe Eminovici și asupra moșiei Ipotești.

Căminarul Gh. Eminovici era bogat. Stăpâna o moșie vastă, Ipoteștii, în județul Botoșani, cu păduri, vii și țărani gospodari. Dar, greutatea vieții îl determină să se împrumute cu galbeni „olandeji“, pentru cari — neputându-i plăti — e nevoit să-și arendeze moșia Ipotești pe timp de 6 ani, dela 1851—1857. Intr'adevăr : la 13 Ianuarie 1848, doi ani înainte de nașterea poetului, Gh. Eminovici împrumută, pentru nevoile sale, suma de 150 galbeni dela Nicolai Macri, în „vade“ de trei luni și cu dobândă de un galben pe lună (vezi I). Dar Gh. Em. nu-și putu plăti datoria la termenul fixat și este nevoit să iscălească — la 28 Decembrie 1850 — un Contract de arendare a moșiei Ipotești, cu acareturile ei, către „băneasa“ Maria Mavrodin, pe timp de 6 ani, dela 23 April 1851 până la April 1857, cu plată de 350 galbeni pe an (VIII). Așadar faptul că Eminovici, în cursul celor 6 ani de arendare, incasează 2100 galbeni, denotă că întinderea și bogăția moșiei Ipotești era mare.

¹⁾ Numele proprii sunt scrise exact, totdeauna !

La 23 Februarie 1852, actul de arendare e autentificat de către judecătoria de Botoșani (IX).

Conflictul dintre noul proprietar, băneasa Maria Mavrodin, și fostul proprietar, încep. La 7 Mai 1852, Maria Mavrodin se plânge către Departamentul Trebilor din lăuntru, că isprăvnicia judecătorei de Botoșani o „supără“ din cauza unor reclamații ale lui Eminovici (X). La 11 Mai, Departamentul cere isprăvnicii să nu-i aducă băneșii vre-o vătămare (XI).

Cu toate veniturile arendării, Eminovici nu-și plătiese, totuși, datoria de 150 galbeni către Nicolai Macri, supus englez. Dar, N. Macri murise între timp. Soția sa, Cristina Macri, și-l luase „vechil“ pe Panaite Razi și porni proces lui Eminovici de neplată a datoriei. Consulatul britanic adresează — la 16 Februarie 1853 — o cerere către Departamentul Trebilor din lăuntru în sensul plățirii datoriei (V). Căminarul plătește — la 6 Martie — numai o parte din datorie, fiind „strimtorit de către Isprăvnicie ca să plătească“. La 7 Mai, vechilul Panaite Razi face o cerere către Consulatul britanic ca să mijlocească către Departamentul din lăuntru și plata restului din datorie (II), ceea ce Consulatul se execută a face la 11 Iunie (III). Departamentul cere atunci Isprăvnicii de Botoșani să iec măsuri urgente ca Gh. Eminovici să achite cât mai repede [20 Iunie] (IV). Dar, Eminovici tot nu plătește. Panaite Razi trimite — la 28 August — o nouă cerere către Consulatul britanic ca să intervie pe lângă Departamentul Trebilor din lăuntru (VI). Departamentul se conformează și — la 9 Septembrie — dă o nouă poruncă isprăvnicii de execuție a platei din partea Căminarului Eminovici (VII).

* *

Aci se termină dezbaterile celor două dosare găsite în *Arhivele Statului* din Iași, sau dezbaterile celor două periculoase încurcături bănești în care intrase Căminarul Gheorghe Eminovici. Dintr'un document mai rezultă că Eminovici poseda și moșia Dornești tot în județul Botoșani (II).

Dar să dau cuvânt documentelor.

Iată titlul și cuprinsul primului dosar ¹⁾:

¹⁾ Inregistrat în *Arhivele Statului* dela Iași la : Dosarul intern, vol. 3, Tr. 1772, Nr. 28488.

Cristina Macri pentru bani ce ari¹⁾ a lua dela Cam.(inarul)
Georgie Eminovici. — 1853, Mai 31.

I.

Copia²⁾. Adică una suta cizzeci galbeni am luat cu împrumutare pentru a me(a) trebuință dela dumnealui C. C. Nicolai Macri în vade³⁾ di trii luni și cu dobende câte un galben la suma pi lună, care galben de înpreună cu a lor dobânde me îndatoresc a le număra la arefata vade. Iar spre sigurancia dumnesale împrumutatorului urmează a me(a) iscălitură,

G. Eminovici caminar,

(1)848, Ghenarie 13 zili.

II.

Incredințatoarea me(a) având a lua dela D=lui Camr. Georgie Eminoviciu(sic) din țan(ut).(ul) Botoșani 150 galbini olandezi cu sinet (adică : poliță, n. P.) de pe care alăturezū aice copie în alăturare, de trei luni de zile s'aū cerut prin Isprăvnicia de acolo ecsoflisirea lui. Poftindu=1 deci ca să ecsoflisască pomenita lui datorie prin feliurite cuvinte aū fugit de plata lui ; în sfârșit l=au asigurat în produsele de pe moșia Dornești ce ave(a) în posesie din acelaș țanuf. Găsându=să D=lui strimtorit de cătră Isprăvnicie ca să plătească, au alergat la Giudecătoria de acolo supt cuvânt de reclamații și tot odată au depus la ea numai 60 galbini, 18 lei și 20 par.(ale) din soma sinetului. Giudecătoria deci cercetând pricina și cunoscând a lui datorie, au în=tors pricina precum și depozitata somă Isprăvniciei spre a o săvârși. Isprăvnicia deci prin adres(ul) din 6 Martie a. c. aū poftit pe încre=dințatoare(a) me(a) ca să să înfășoșeze spre a primi depozitul pe care, prin jalba me(a) tot cu aceeaș dată a adresului, am primit subt iscă=litul, când am fost acolo, cerând tot odată a să împlini și rămășița spre ecsoflisirea sănetului.

De acee(a) poftesc pe onorabilul acest consulat ca să mijlocească unde să cuvine, întâi ca D=lui datornic să înfășoșeze originalul (sic) adiverință a răp. (osatului) Nicolai Macri, soțul incredințatoarei mele, ce ar fi având=0 pentru 76 galbini, ce ar fi plătit în conta⁴⁾ datoriei

1) Voi respecta limba documentelor (n. P.);

2) Scris de mâna lui Eminovici (n. P.);

3) Adică : termin (n. P.).

4) Recte : contul (n. P.).

sale și al doilea nefiind una ca acesta să se îndatorească datornicu a plăti restul a toate cătimi spre desăvârșirea unei pricini atât de limbide și fără de rezon trăgănată, pentru care s'au făcut atâte(a) cheltueli din pricina unei asămîne întârzieri.

(iscălit) ¹⁾ *Panaite Razi* — 1853, Mai în 7.

Pentru întocmai traducere : *C. Poliso*.

(Va urma)

Lucian Predescu

Varia

1. Scânteii eminesciene

Mptul 2254.

Fila 9: Căzut e corpul nostru, când sufletu-i căzut.

Fila 18 v: Dumnezeu genului m'a sorbit din popor cum sórele sórbe unû nourû de aurû din marea de-amarû.

p. conf. Gh. B.-D.

2. Fragmente nemțești

(Proprii ? Copiate ?)

Din manuscriptul 2254.

Fila 26 v. Berge träumen andre Berge

In dem tiefen Tag des Meeres schauend,

Aber ein Wind erzittert die Fläche

Und des Meeres Tag mit seiner Welt

wird dunkel

Fila 296: Besser ist dass das Dorf untergeht als im Dorf der Brauch.

¹⁾ Paranteza există în text (n. P.).

Wenn Gott ihn kennt wie ich, steht's schlimm um ihn.

Fila 296 v: Eine runde=strahlende Seele.

Die Seele ein grosser Tropfen.

p. conf. Gh. B. D.

3. Note bibliografice ale lui Eminescu

Din manuscriptul 2255:

Fila 14: M. E. și-a însemnat titlurile: *Staufe=Simiginovitz*, Die Bodenplastik der Bucowina. *Kronstadt. Sindel.* $\frac{1}{3}$ Thl. și *Wickenhauser*, Bohotin od. Geschichte der Stadt Czernautz und Umgegend. Czernowitz bei Pardini. 1 Thlr.

Le va fi cetit oare?

Gh. B.=D.

Multe și mărunte...

Eminescu inedit și necunoscut. — In *Anuarul școlii normale de învățatori „Vasile Lupu“ din Iași pe anul școlar 1928—1929, Iași 1929*, d-l Radu Manoliu aduce, alături de cuvinte (atât de regretabil de drepte) ca acestea pentru considerarea împlinirii a 40 ani dela moartea lui Eminescu: „In torentul preocupărilor economice și financiare ale țării, care dela război încoace nu se mai regăsește, acest eveniment a fost sărbătorit *ici și colo* de către *câteva*¹⁾ reviste literare. Reținem îndeosebi frumosul omagiu al d-lui N. Iorga²⁾ din „Cuvântul nostru“ apărut ocazional în Botoșani. Trebuia însă ca acest pios eveniment să fie o impunătoare serbare a întregului neam românesc. La această serbare s'ar fi convenit să ia parte guvernul țării³⁾, marile instituții de cultură cum sunt Academia română și cele patru universități⁴⁾ ale noastre, delegații din toate ținuturile românești, precum și delegații ale tuturor instituțiilor, pe care Eminescu le-a servit cu un devotament neegalat“ (103) — și prețioase ineditate Eminesciene. Următoarele:

1. Cătrețul („scris, fără titlu și dată, pe o cartă de vizită“ care se afla în posesiunea lui Al. Vlahuță):

1) Intre cari, — de unde s'o știe Iașul! — un număr întreg *Eminescu* al revistei „Făt=frumos“ (1929) dela Suceava, cu material desăvârșit nou, precum, peste tot, anul 1929 din revista Sucevii e bogat în cercetări complet noi eminesciene.

2) Eterna Jorgolatrie!... Omagiul mai prețios din „Cuvântul nostru“ fiind al Botoșănenilor și al altora!

3) Revista „Făt=frumos“ 1929 (92 și 134) opina chiar că, în locul manifestăției filateliste și ardealomaniște care ne-a dat mărci jubilară cu chipul lui... Maniu și Vaida..., ni s'ar fi putut da (pentru a fi și noi în ritmul general de *renaștere a conștiinței de merit real*) mărci poștale Eminescu, precum Franța ne-a dat mărci Pasteur, Germania mărci Goethe și Schiller, Austria monede Schubert. Cel puțin, puținul acesta!...

4) Universitatea Cernăuțeană și Bucovina și-au făcut datoria cu vârf! (cf. d. p. „Făt=frumos“ 1929, 225).

*De copac sta rezimată
Draga mea cu mândru chip —
Iar pe creanga aternată
Paserea cirip=cirip !*

2. O variantă ⁵⁾ a lui Călin (și aceasta fostă în posesiunea lui Vlahuță), din care un fragment (facsimiliat) s'a publicat în amintitul Nr. comemorativ Eminescu al lui „Făt=frumos“ 1929. (Asupra importanței acestei variante vom reveni).

3. O adresă oficială (din 21 Ian. 1876) a revizorului școlar Eminescu (reprodusă în facsimile) anunțând că „Măria Sa Domnitorul au aprobat introducerea în mod obligator“ a cutărora „cărți didactice în școalele primare“ — între cari 2 cărți de ale lui Creangă (fapt asupra căruia deasemenea urmează să revenim).

4. O altă adresă oficială (din 21 April 1876) a revizorului Eminescu (iarăși facsimiliată) cerând „D=ului învățător din comuna Copou, pl. Copou“ cutare tablou statistic.

În sfârșit d. Radu Manoliu (care semnează față de noi și o poliță scadentă, căci zice d=sa: „Din materialul extras și colectat de noi reproducem deocamdată următoarele...“ 104) reeditează din „Convorbiri literare“ An. XIV 1880—1881 pag. 21 aforismul (atât de dăinuitor și ... actual) :

Cel mai mare bine pe care cei răi îl pot face, e de a rămâne răi; numai statornicia lor asigură victoria celor buni. Vai de veacul în care nici cei răi nu mai au ⁶⁾ caracter ! (M. Emin.)

Eseul acesta face parte din ciclul *Aforisme* (Compuse într'un cerc literar din București), cuprinzând specimene semnate (cităm în ordinea semnărilor) : (Anonim) și (Anon.); (T. Maiorescu) și (T. M.); (I. Slavici); (R. Roman); (I. L. Caragiale) și (I. L. C.). Încât (să luăm aminte!) și cugetarea semnată (M. E.), dela pag. 22, a lui Eminescu e, precum tot a lui e ceeace (atât de perfect în ritmul ființei lui Eminescu !) la pag. 135 e semnat (M. Emin.). Avem datoria de a=l continua pe d=l R. Manoliu; deci :

Adevărul aur ? — După aur aleargă toți, de adevăr fug toți.
(„Conv. lit.“ Nr. 1 din 1/4 1880, pag. 22). (M. E.).

*

Un amor care se sfirșește cu amicitie nu a fost amor.
(„Conv. lit.“ Nr. 4 din 1/7 1880, pag. 135). (M. Emin.)

Iar scânteia aceasta, dela pag. 60 semnată, din greșală de tipar, (M. K.), după fondul ei, tot a lui trebuie să fie :

În cea mai înaltă formă a existenței tale, pierzi conștiința că existi.
(„Conv. lit.“ Nr. 2 din 1/5 1880, pag. 60). (M. K.).

Că doar n'o fi a Mitei Kremnitz ! Și dacă, — atunci, am convingerea : sub sugerația lui Eminescu !

Leca Morariu

⁵⁾ Nu destul de îngrijit reproducă, deși d=l R. Manoliu intenționa să ni-o dea „cu punctuația, ortografia și alineatele autografului“ (pe care noi îl cunoaștem dela... „Făt=frumos“ !). Căci Eminescu (mai bine zis, *Convorbirile*) ortografiază *răstoarce*, nu *răstoace*; *în pântec* nu *în păntec* !

⁶⁾ La d. R. Manoliu (105) neglijenta reproducere (care mai implică și grav greșeală stilistică a articolului *abusiv* cf. „Făt=frumos“ 1926, 203 și 1927, 203) : „cei răi nu au un (sic) caracter“ !!

CUPRINSUL :

Gh. Bogdan-Duică . . .	Omul și poetul
Gh. Bogdan-Duică . . .	Eminescu și „Germanii“
Leca Morariu	Eminescu (monografie); Cap. VII: Elev
Gh. Bogdan-Duică . . .	Influențe literare la Eminescu
Gh. Bogdan-Duică . . .	Biografice
Lucian Predescu	Ipoteștii și tatăl lui Eminescu (documente inedite)
Gh. Bogdan-Duică . . .	Varia
Leca Morariu	Multe și mărunte...

Trăiască superba vitalitate a inițiativei particulare !

Fondurile Buletinului „Mihai Eminescu“ au mai sporit cu următoarele sume :

1. **7.121 lei** de pe urma descălecatului *Gh. Bogdan-Duică* la Cernăuți (14—20 Mai 1930) adevă de la *Festivalul Eminescu* (aranjat în Teatrul Național, Cernăuți la 17/5, Gh. Bogdan-Duică vorbind despre *Veronica Micle—Eminescu*) **4.228 lei**, iar de la conferințele lui Gh. Bogdan-Duică ținute în Aula Universității Cernăuți suma de **2.893 lei**. (Conferințele au fost: *Despre Ioan Barac* în 14 și 15 Mai; *Poetul C. Cernachi* în 16 și 17 Mai; *Alecsandri în Bucovina la 1848* în 19 Mai; *Ideea de unitate națională* la 20 Mai).

2. **15.000 lei** de la d-l *Dr. A. M. Cernăuți*.

S'au încasat apoi (până la data de 10 Iunie c.) 15 abonamente a 150 lei = **2.200 lei** și 1 abon. **100 lei**.

*

Iar pentru cei ce ne cer reduceri și exemplare... „omagiale“ n'avem decât un singur răspuns rătezat: Să deprindă împreună cu noi școala *Jertfei pentru Cultură* !

